

LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, J. Basanavičiaus g. 5, LT-01118 Vilnius, tel. +37067973210, el. p. info@lrkm.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188683671

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2023- - Nr.

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO PATEIKIMO

Lietuvos Respublikos kultūros ministerija parengė ir teikia patikslintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl biudžetinės įstaigos Nacionalinio architektūros instituto įsteigimo“ projektą, (toliau – Nutarimo projektas). Nutarimu siekiama įkurti biudžetinę įstaigą Nacionalinį architektūros institutą (toliau – NAI).

I. Sprendžiama problema	<p>Kokybiška aplinka skatina demokratinių procesų raidą (viešos, visuomenei kuriamos erdvės, atviros negalią patiriantiems piliečiams, šeimoms, vyresnio amžiaus piliečiams), gali užtikrinti energetinį efektyvumą, padėti kurti sveikesnę (žalios erdvės, sportui pritaikyta infrastruktūra) ir laimingesnę visuomenę. Lietuvos architektūra, kaip menas ir mokslas, patyrė dideles transformacijas valstybei atgavus nepriklausomybę. Tačiau ji ypač tampa susijusi su visuomenės sąmoningumu: užsakovas, priimančias sprendimus įgyvendinti vienokį ar kitokį projektą, yra labai svarbus. Atitinkamai būtent šioje srityje būtina aktyviai ugdyti plačios visuomenės dalies sąmoningumą ir architektūrinį raštingumą, aktyviai vykdyti kultūros edukacijos veiklas įvairaus amžiaus žmonėms, nes vien tik architektų kvalifikacijos kėlimas, vienokios ar kitokios viešosios erdvės planavimo vizijos imperatyvus įgyvendinimas negali pasiekti reikiamų tikslų. Kiekvienas pilietis turi suprasti, kad gyvenama aplinka, kurioje jis gyvena, yra jo, nuo jo priklauso, kiek ji bus atitinkanti jo poreikius. Jis yra įgalintas ją keisti ir tobulinti. Rūpinimasis savo aplinka yra neatsiejamas nuo rūpinimosi savo valstybe.</p> <p>Kultūros ministerija siūlo steigti NAI, kuris įgyvendintų valstybės politiką kultūros ir kūrybinių industrijų (architektūros) srityje. Nauja kuriama įstaiga skatintų Lietuvos architektūros meno raidą, pristatytų Lietuvos architektūros meną Lietuvoje ir užsienyje, pristatyti užsienio architektūros meno raidos tendencijas Lietuvoje, kauptų, saugotų ir tyrinėtų Lietuvos architektūros meno ir architektūros paveldo muziejines vertybes, padėtų užtikrinti architektūros edukaciją plačiam visuomenės grupių ratui, padėtų sistemingai gerinti architektūros kokybę, skatintų visuomenės įtraukimą į viešųjų erdvių planavimo procesus.</p> <p>Siekiant geriau integruoti NAI į Kultūros ministerijos veiklos sritis buvo pakeisti Kultūros ministerijos nuostatai ir juose yra numatyta, kad Kultūros ministerija koordinuoja Lietuvos architektūros meno raidos skatinimo priemonių įgyvendinimą ir Lietuvos architektūros meno pristatymą Lietuvoje ir užsienyje.</p> <p>Architektūros ekspertai architektūros meno vertybių saugojimo ir pristatymo visuomenei poreikį identifikavo 2015 m. (Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2015 m. rugsėjo 11 d. įsakymas Nr. IV-594 „Dėl architektūros ir dizaino plėtros gairių patvirtinimo“). Visuomenė ir architektų bendruomenė įsteigė visuomeninę iniciatyvą „Paštininkai“, siekiančią Kauno centrinio pašto</p>
-------------------------	---

	<p>pastato išsaugojimo ir aktualizavimo. NAI steigimo teigiama pasekmė būtų ir išskirtinio modernizmo architektūros bei kultūros paminklo aktualizavimas, sukuriant gyvybingą ir visuomenei prieinamą traukos centrą, kuriame būtų vykdomos kultūrinės ir kitos visuomenės poreikius atliepiančios veiklos bei paslaugos, aktualios vietos, nacionaliniu ir tarptautiniu mastais. Taip pat svarbu išsaugoti Kauno – Europos kultūros sostinės – projekto patirtį bei aktyviai įsijungti į Naujojo europinio bauhauzo, Davoso baukultūr aljanso tarptautinės architektūros kokybės kėlimo iniciatyvas.</p> <p>Nutarimo projektas parengtas atsižvelgiant į 2021 m. Kultūros ministerijos užsakymu atliktoje Kauno centrinio pašto įveiklinimo galimybių studijoje (toliau – Galimybių studija) pateiktus pasiūlymus¹. Rengiant Nutarimo projektą, diskutuojant apie būsimos įstaigos funkcijas, jos struktūrą ir biudžetą taip pat buvo konsultuojamasi su Kultūros ministerijos Architektūros meno taryba ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija.</p>
II. Siūlomos priemonės	<p>NAI siūloma įsteigti siekiant įgyvendinti valstybės politiką kultūros ir kūrybinių industrijų (architektūros) srityje, ugdyti visuomenės sampratą apie architektūros meną ir architektūros paveldą, atskleisti jo ištakas, savitumą, kultūrinę vertę, ryšius su pasaulio kultūros ir meno procesais, skatinti visuomenės aktyvumą dalyvaujant kokybiškos aplinkos formavime. Puoselėti Lietuvos architektūros meno identitetą, skatinti architektūros atvirumą, tarpdiscipliniškumą ir inovacijas, skatinti Lietuvos architektūros meno ir architektūros paveldo sklaidą pasaulyje. Taip pat kaupti, saugoti, tyrinėti ir pristatyti Lietuvos architektūros meno ir architektūros paveldo muziejines vertybes, ypatingą dėmesį skiriant Kauno tarpukario modernizmui.</p> <p>Siekdama šių tikslų NAI:</p> <ul style="list-style-type: none"> - planuos, organizuos, sudarys ir eksponuos architektūros meno ir architektūros paveldo parodas, inicijuos ir įgyvendins kitus architektūros meno ir architektūros paveldo projektus; - organizuos seminarus, paskaitų ciklus, konferencijas, kūrybines dirbtuves, konkursus, festivalius ir kitus renginius, kurie pristato ir analizuoja architektūros meno sritį, jos raidos kryptis, sąveiką su kitomis visuomenės gyvenimo sritimis; - užsakys specialiai parodoms ir renginiams sukurti meno kūrinius; - steigs ir (ar) organizuos architektūros meno apdovanojimus; - organizuos architektūros meno ir su šia sritimi susijusias rezidencijas, skatins architektų ir su šia sritimi susijusių specialistų mainus; - įtrauks visuomenę į miestų planavimo procesus siekiant kurti kokybišką, tvarią, visuomenės interesus atitinkančią architektūrinę aplinką; - įgyvendins Naujojo europinio bauhauzo, Davoso baukultūr aljanso ir kitas Europos Sąjungos ar trečiųjų šalių iniciatyvas architektūros meno ir architektūros paveldo srityse; - teiks pasiūlymus Kultūros ministerijai dėl architektūros meno ir architektūros paveldo raidos skatinimo; - rinks ir pristatys visuomenei aktualią statistinę architektūros meno informaciją; - vykdys muziejinę veiklą – kaups, saugos, tyrinės ir pristatys Lietuvos architektūros meno ir architektūros paveldo muziejines vertybes; - rengs ir įgyvendins kultūrinės edukacijos projektus, praktinius architektūros edukacijos užsiėmimus, įgyvendins architektų kvalifikacijos kėlimo programas ir projektus;

¹ [Kauno centrinio pašto įveiklinimo galimybių studija_s.pdf \(lr.lt\)](#).

	<ul style="list-style-type: none"> - organizuos Lietuvos architektūros meno muziejinių vertybių prevencinį konservavimą ir restauravimą; - vykdys architektūros meno ir architektūros paveldo tyrimus; - rengs, leis ir platins tiriamuosius, edukacinius, informacinius ir reklaminius leidinius, publikacijas, susijusius su NAI veikla; - kaups architektūros leidinius ir sudarys galimybę visuomenei jais naudotis; - pristatys Lietuvos architektūrą užsienyje bendradarbiaudamas su Lietuvos ir užsienio valstybių architektūros centrais, architektūros ir kitais muziejais, valstybės archyvais, kitomis kultūros ir meno, mokslo ar mokslinių tyrimų įstaigomis ar organizacijomis. <p>Atkreiptinas dėmesys, kad įstaigos būstinė numatoma visuomenės poreikiams perimtame pastate.</p>
III. Priemonių kaštai	<p>Galimybės studija įvertino 3 veiklos alternatyvas, kurios buvo skirtingos savo funkcijomis, juridiniu statusu, veiklai vykdyti reikalingu patalpų plotu. Šios alternatyvos taip pat buvo analizuojamos remiantis finansinės bei ekonominės analizės rodikliais. Atkreiptinas dėmesys, kad įstaiga įgyvendins valstybės politiką kultūros ir kūrybinių industrijų srityje, jai planuojamos funkcijos, kurios turi nuolatinį pobūdį ir yra susijusios su architektūros meno srities stebėseną ir pasiūlymų dėl architektūros meno raidos skatinimo teikimu. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad Kauno centrinio pašto rekonstrukcijos projektas planuojamas finansuoti ES investicinio projekto lėšomis, taigi atitinkamai turės būti pasiekti investiciniame projekte numatyti rodikliai (planuojami 40 000 lankytojų per metus) taip pat tik daugiausiai 20 % pastato ploto galės būti skirta komercinei nuomai, atitinkamai esmingai apribojant galimybes įstaigai naudotis šiuo papildomu pajamų šaltiniu užtikrinant finansinį stabilumą ir sudarant galimybę planuoti veiklas ilgesniais periodais.</p> <p>Įvertinus privalomas NAI veiklos apimtis, jos funkcijas susijusias su valstybės politikos įgyvendinimu ir jų nuolatinį pobūdį, investicinio projekto specifiką - apribojimus gauti pajamas, Kultūros ministerija, kartu su Architektūros meno taryba, apsvarsčiusi NAI juridinės formos, struktūros, pareigybių skaičiaus ir funkcijų alternatyvas, pristatytas galimybės studijoje, siūlo steigti biudžetinę įstaigą, planuojama kad ji turės iki 20 pareigybių. Viešojo įstaiga negalėtų įgyvendinti NAI numatytų funkcijų, ji būtų ir ekonomiškai netvari dėl sąlygų, kurias diktuoja investicinis projektas (veiklos apimties ir galimybių gauti pajamas apribojimo).</p> <p>Lėšos, reikalingos įstaigos veiklai, bus planuojamos Kultūros ministerijos biudžete ir dėl jų kiekio kiekvienais metais sprendžiama formuojant Kultūros ministerijos biudžetą. Atkreiptinas dėmesys, kad įstaiga bus kuriama palaipsniui, tad įstaigos veiklos pradžioje lėšų reikės mažiau – NAI negalės pilna apimti pradėti veiklą kol nebus užbaigtas Kauno centrinio pašto investicinis projektas, jis planuojamas baigti 2027 m.</p> <p>2024 m. – 2025 m. Kultūros ministerijos biudžete jau numatyti 111 000 EUR įstaigos veiklos pradžia (80 tūkst. – darbo užmokesčiui, 1 tūkst. – Socialinio draudimo įmokos (Sodra 1,45 %), 30 tūkst. – veiklos išlaidoms (be komunalinių paslaugų). 2024 m. Kultūros ministerija planuoja didinti šias lėšas atsižvelgiant į darbuotojų priėmimo grafiką ir vykdomas veiklas.</p> <p>Įstaigai pradėjus veikti rekonstruotose Kauno centrinio pašto patalpose, planuojama, kad ji iš patalpų nuomos ir paslaugų (bilietų į renginius ir parodas pardavimų) gaus apie 300 000 EUR pajamų per metus, kurie galės būti nukreipti įstaigos veiklai, pastato išlaikymui ir darbuotojų atlyginimams, todėl atitinkamai mažės įstaigos išlaikymo išlaidos, kurios, pilnai įsisteigus, planuojama sieks 650 000 EUR, 350 000 EUR skiriant atlyginimams, 100 000</p>

	<p>pastato išlaikymui ir 200 000 EUR įstaigos veiklai.</p> <p>Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad įstaiga galės dalyvauti Lietuvos kultūros tarybos, Kauno savivaldybės, kitų Lietuvos ir užsienio fondų konkursuose dėl projektų finansavimo ir iš dalies savo veiklą finansuoti ir šiomis lėšomis (planuojama, kad įstaiga turėtų pritraukti ne mažiau 100 000 EUR lėšų per metus). Šiai įstaigai taip pat bus keliamos rėmėjų pritraukimo užduotys.</p>
IV. Nauda visuomenei	<p>Priėmus Nutarimo projektą, Kultūros ministerija turės didesnes galimybes formuoti kultūros ir kūrybinių industrijų politiką architektūros srityje. Įstaiga skatins Lietuvos architektūros raidą, sieks didinti Lietuvos architektūros matomumą ir sklaidą pasaulyje, edukuos visuomenę apie viešosios aplinkos svarbą tuo skatindama visuomenėje demokratinę vertybių formavimąsi. NAI taip pat aktualizuos Kauno centrinio pašto pastatą, sukurs aktyvų visuomenės trakos centrą ir užtikrins į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą įtraukto Kauno modernizmo sklaidą.</p>

Priėmus nutarimą Kultūros ministerija skelbs įstaigos vadovo konkursą. NAI konkretūs metiniai veiklos uždaviniai ir įstaigai keliami rodikliai bus nustatyti metiniuose veiklos planuose, kurie bus derinami su įstaigos vadovu. Planuojama, kad įstaiga pradės veiklą 2024 m. II ketvirtį.

Nutarimo projektas be pastabų suderintas su Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, VĮ Turto banku ir Lietuvos Respublikos finansų ministerija. Kultūros infrastruktūros centras per nustatytą laikotarpį pastabų ir pasiūlymų nepateikė. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija informavo, kad Nutarimo projektą laiko nenorminio pobūdžio teisės aktu, todėl išvados neteikė. Projektas papildomai darbo tvarka suderintas su Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, atsižvelgta į Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės ir Socialinės politikos grupių pateiktas pastabas. Įgyvendinant 2023 m. lapkričio 21 d. Tarpinstitucinio pasitarimo metu pateiktas pastabas Kultūros ministerija surengė papildomą pasitarimą su Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės ir Vidaus reikalų ministerijos specialistais aptarti NAI juridinę formą ir pagal pateiktas pastabas patikslino Nutarimo projektą.

Nutarimo projektas neperkelia ir neįgyvendina Europos Sąjungos teisės aktų, jo notifikuoti Europos Komisijai nereikės.

Nutarimo projekte nėra apibrėžiamos ar keičiamos sąvokos ir jas apibrėžiantys terminai.

Nutarimo projektas paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinės sistemos (TAIS) Projektų registravimo posistemėje.

Nutarimo projektą parengė Kultūros ministerijos Profesionaliosios kūrybos ir tarptautiškumo politikos grupės vadovė Janina Krušinskaitė, tel. 8 608 45515, el. p. janina.krusinskaite@lrkm.lt.

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl biudžetinės įstaigos Nacionalinio architektūros instituto įsteigimo“ projektas, 1 lapas.

2. Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymo „Dėl Nacionalinio architektūros instituto nuostatų patvirtinimo“ projektas, 4 lapai.

Kultūros ministras

Simonas Kairys

